

71

K o s k e n (H.l.) kk:n Tervalan Santahaudanmäen ("Santahaulanmäen") rautakautisen ruumiskalmiston tarkastus 25. 10 1963. Kertomukseen kuuluu 2 karttaliitettä sekä valokuvalliite, jonka filmit on lueteltu seuraavasti: 29286-29287.

Paikalta saadut löydöt on lueteltu seuraavasti: KM 15444 (rautakirves) ja KM 15463 (pronssinen hevosenkenkäsolkki).

Hämeen läänin Kosken pitäjän kirkonkylässä on Tervalan talon maalla hiekkakuoppa, jonka seinämästä koulupojat ovat löytäneet edellä mainitut löydöt. Paikka sijaitsee n. 800 m Kosken kirkosta luoteeseen, Käikälään vievän tien länsipuolella, Tervalan talosta n. 300 m luoteeseen. Hiekkakuoppa kuuluu mv Väinö Tervalan omistaman talon maihin (maanomistajan osoite on Koski (H.l.), kk). Santahautamäki on ilmeisesti ollut jo kauan aikaa hiekanottoalueena. Mm. jo Wallin mainitsee selostuksessaan Hollolan kihlakunnan muinaisjäänöksistä (SMYA XIV, s. 189, vuodelta 1894), että Kosken Kurilan (Kurjalan) kartanon maalla on "Santahaula" niminen mäki, josta hiekanajossa on löydetty kuparisia ja rautaisia esineitä. Joskin maanomistussuhteet olivat silloin toiset kuin nyt, on ilmeisesti kysymyksessä sama kohde, koska Wallin mainitsee Santahaulanmäen olleen Kalholan lähellä, jota muistuttava paikannimi, Kalkola on merkitty peruskarttaan puheena olevan Tervalan löytöalueen läheisyyteen.

ii Viime vuosien löydöt on tehty koululaisten toimeenpanemien muinaistutkimusten seurauksena. N. vuonna 1961 koululainen Markku Nummela löysi pronssisen hevosenkenkäsoljen (KM 15463) ja viime vuoden kesäkuussa koululainen Antti Vilen rautakirveen (KM 15444). Nämä esineet olivat Tervalan hiekkakuopan etelälaidan kaakkoisreunas-

ta, kuopan ja maantien välisessä maakannaksessa. Kuopan vieressä asuva postinhoitaja kertoi, että pojat olivat löytäneet siitä myös mm. pääkallonluita, rautamiekan ja rautatikarin. Esineet oli vietty rouvan kertoman mukaan Kosken kotiseutumuseoon. Asiaa on tiedusteltu Kosken kotiseutumuseosta, mutta toistaiseksi siihen ei ole saatu mitään selvyttä.

Koululaisten toimeenpanemien kaivausten muistona on kuopan etelälaidassa iso keko seulottua maata, joka oli väriltään mustaa, samanlaista kuin ruumishautojen kulttuurimaakerroksissa.

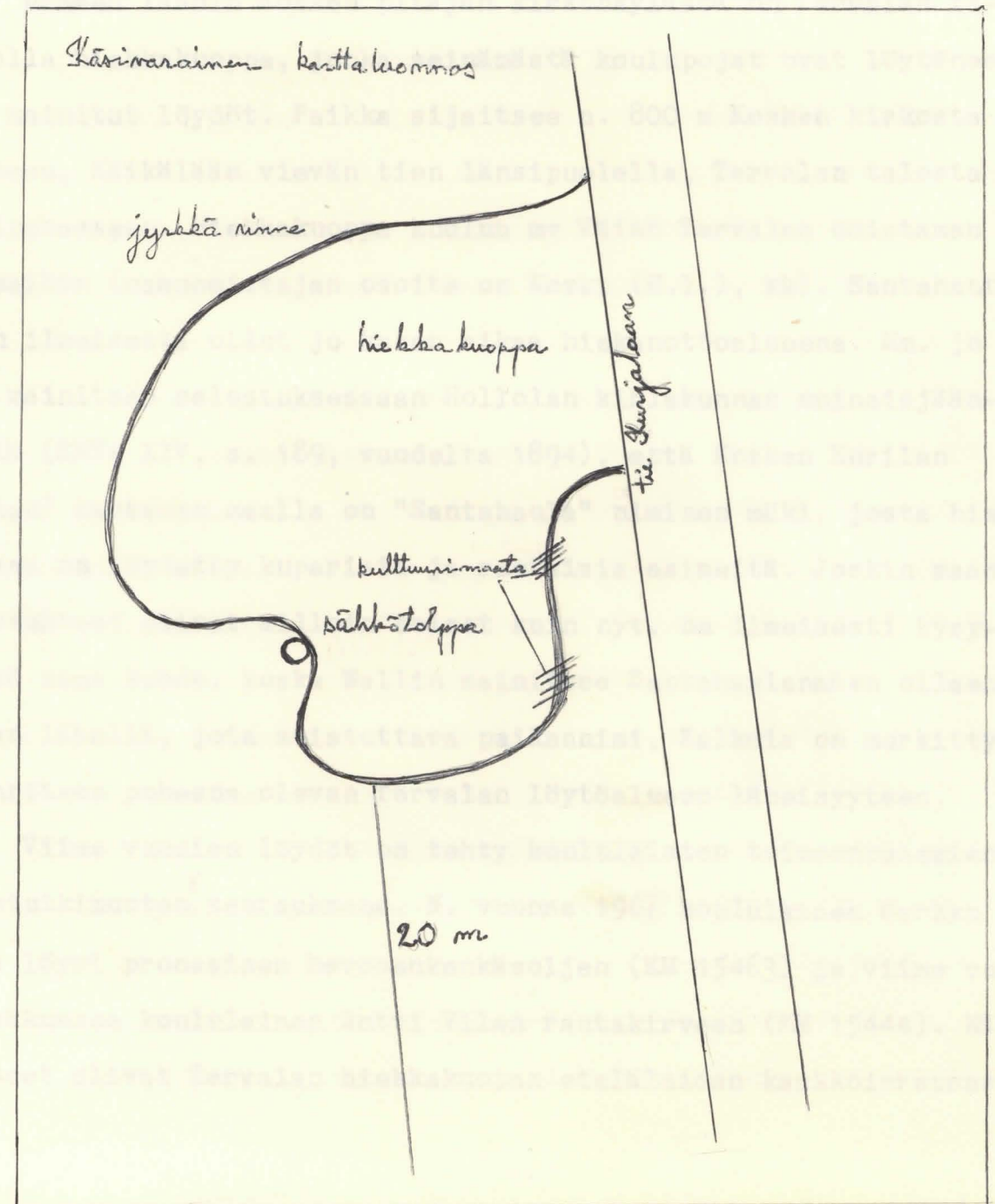
Kun allekirjoittanut kävi paikalla, oli siellä edellä kuvatulaisiset hiekanajot ja "tutkimukset" jo suoritettu, ja sen seurauksena Santahaudanmäen itäpää on ajettu melkein kokonaan tyhjäksi. Poikien löytöpaikalla, kuopan eteläpään kaakkoislaidassa, maantien ja kuopan välisellä kannaksella oli kuopan leikkauksessa n. 77 cm:n syvyydessä musta nokimaaviiru ja harmahtava kulttuurimaakerros. Ilmeisesti oli kysymyksessä ruumishaudan profiili. Sen vieressä oli toinen laaja-alaisempi musta kulttuurimaakerros samalla syvyydellä. Mitään esinelöytöjä en kuopanreunassa havainnut. Hiekkakuopan eteläreunassa on jäljellä n. 20 m leveä kannas, jossa kannattaisiin suorittaa kaivauksia mahdollisten uusien ruumishautojen löytämiseksi. Mitään selviä ruumishautasyvennyksiä siinä en todennut, mutta maapohja oli jossain määrin kumpuilevaa, mikä saattaisi viitata hautavajoamiin. Maapohja on hiekkapohjaista mäkeä, tällä kohdalla loivasti itään, Lanon^Rhojaan laskevaan ojanotkoon vietävää maata. Ylempänä mäenrinteen vietto muuttuu jyrkemmäksi, joten on syytä epäillä kalmiston sijainneen aivan mäen alarinteessä, lähellä maantietä.

Santahaudanmäen mahdollisen ruumiskalmiston kiireellinen tutkimus on tarpeellinen, sillä maanomistaja on alustavasti sopinut

TVH:n kanssa hiekanajosta "Santahaulanmäessä." Todettakoon, että jo entuudestaan TVH:lla on saman mäen länsipäässä laaja hiekanotto-
paikka, joka ei kuitenkaan uhkaa puheena olevaa löytöpaikkaa.

Helsingissä 22. 4 1964

Anna-Liisa Hirviluoto
Anna-Liisa Hirviluoto

Koski (H.L.), Tervala, Santa haudan mäki ("Santa haudan mäki").

29286

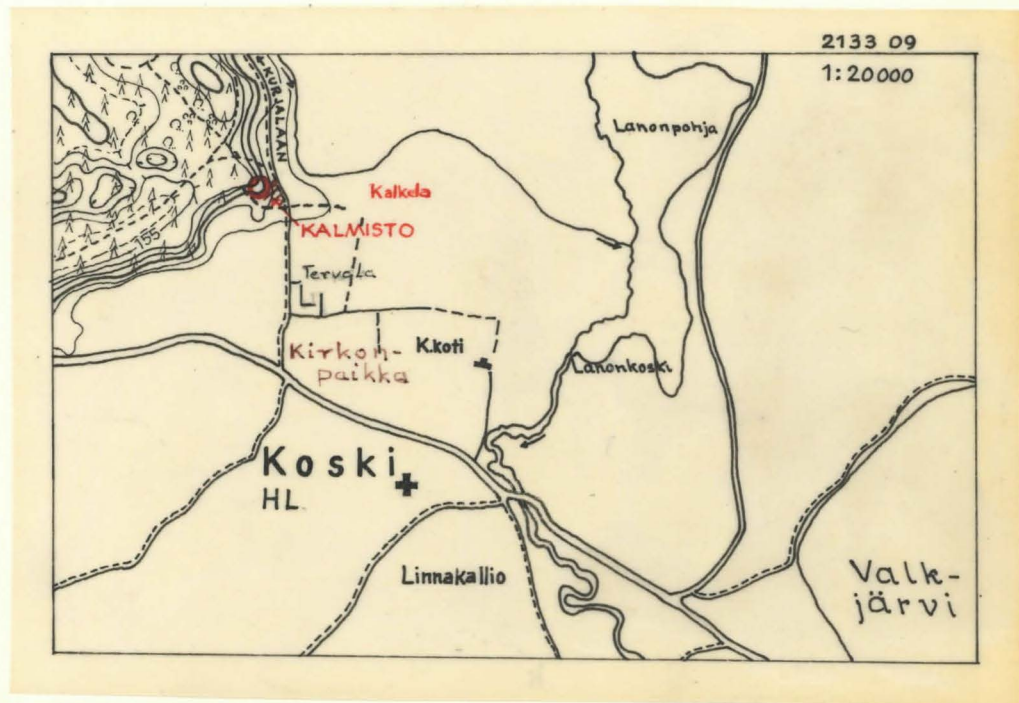

Santa haudan mäki kuvattuna pohjoisesta. Ruuomishaudat muuten osoittamalla hakelalla.

29287

Rautabautisten esineiden, KM 15444 ja 15463 täyttöpaikkaa

Valok. A.-L. Hirvikuoto 1963